

Приморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА V * БРОЈ 89. * 10. СЕПТЕМБАР 1976.

ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

НА ПОЧЕТКУ НОВЕ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

БРОЈНИ СУ ПРОБЛЕМИ с којима ће се ове школске године суочити наше основне и средње школе: недостатак простора, слаба опремљеност, односно ни ска материјално-техничка основа наставе. Сувишно је наглашавати колико се све то из године у годину одражава на квалитет наставе и на личност ученика — човјека. Тјеша Маркова мисао да „нема широког друма који води у науку“. Несразмјер у развоју појединих процеса, не само у нашој средини, очигледан је и неријетко драстичан.

Проблеми с којима се сукобљавају школе на нашем подручју можемо, појединачно, сврстати у двије категорије. У прву треба уврстити оне у вези с недостатком школског простора и ниском материјално-техничком основном наставе. Наиме, познато је да је у послеријатном периоду у нашој општини подигнута само једна зграда за основну школу у Петровцу која је, напомињемо, лоцирана на мјесту подложном јаком струјању ваздуха, а направљена је од лаког материјала и с много застакљених површина, услед чега се сваке године морају улагати знатна средства за њено одржавање.

Зграда Основне школе „Стјепан Ми тров Љубиша“ у Будви не одговара својој намени. Овај колектив већ годинама ради у неподесним и нефункционалним просторијама, гдје свако одјељење броји од 30 до 35 ученика. Озбиљне тешкоће намеће чињеница што у свакој клупи сједи по три ученика. Радећи у оваквим условима, наставници нису у могућности да наставу изводе на савремен начин и уз примјену најновијих метода и средстава.

Што се тиче школског простора, ни одјељење Гимназије није у бољем положају. Ове године оно ће се користити маленом просторијом у Основној школи у Будви. У нешто бољој ситуацији је Средња туристичка школа (три подручна одјељења Школског центра из Тивта) и двогодишња Општа средња школа. Обије средње школе користе се просторијама у хотелу „Славија“, а то су три учионице, укупно шест одјељења, јер ће радити у двије смјене.

Свему овоме коментар није потребан, али је утјешна чињеница што се коначно, 13. јула ове године, приступило грађњи нове школске зграде.

У другу категорију спадају проблеми везани за реформу средњег усмјереног образовања. Као што је познато, Законом је предвиђено да све школе у СР Црној Гори од 1. септембра пређу на нов систем образовања. Иако реформа васпитно-образовног система обухвата све ступеве образовања (од предшколског до високошколског), друштво се определило да најжгитије интервенције у области средњег усмјереног образовања, јер су се баш ту у најоштријем виду нагомилале противурјечности и задржали остаци превазиђеног. Довољно је да напоменемо неусклађеност мреже и структуре школа с потребама удруженог рада, затим дуализам између образовања за радника и за интелектуална занимања, па да нам буде јасна неопходност промјена о којима је ријеч. школа и привреда често су годинама оспособљавале кадар који степеном и врстом образовања не одговара у потпуности измијењеним техничко-технолошким основама привреде, односно систем васпитања и образовања заостајао је за резултатима научних и техничких достигнућа, за токовима нашег друштвено-економског и политичког развоја. Реформа средњег усмјереног образовања и васпитања спроводи се и у склопу је реформе целокупног друштва и, аналогно томе, она се не односи само на школске институције и просвјетне раднике, не-

го се ту активно укључује и удружени рад и друштвено-политичке организације — друштво у цјелини.

Највећа новина у свему овоме јесу нове релације између школа и удруженог рада. Мада целокупно опште средње образовање треба да има политехнички карактер, улога производно-техничког подручја (нови наставни предмет) у овом правцу мора да буде пресудна, и у томе је његов изузетан значај. Преко овог наставно-васпитног подручја успоставља се непосредни контакт школе с организацијама удруженог рада. Близу 50% наставних садржаја овог подручја треба реализовати у организацијама удруженог рада, које на тај начин преузимају на себе улогу учионице или, бар, школске радионице. У мање развијеној средини, каква је наша, у којој нема велики број организација удруженог рада са савременом и разноврсном технологијом рада, наметнуће се низ питања. Наравно, постојање модерних предузећа велика је предност, али је, исто тако, тачно да у свакој средини постоји неки друштвено организовани облик рада на коме се могу остварити програмски захтјеви производно-техничког подручја. Ученици се прво у школи обавештавају о основним принципима и законитостима производње, организацији рада, карактеристикама појединих области, основама технологије итд. А како то функционише у пракси они треба тек да виде и доживе у организацији удру-

женог рада. Затим, то неће бити само физички рад, али ни посматрање са одстојања.

У нашу Општу средњу школу уписано је око 90 ученика који ће бити распоређени у три учионице. Мислимо да неће бити проблема у вези с наставним кадром. С програмом прве фазе усмјереног образовања наставници су упознани на семинарима. Преко разговора и предавања, које је организовао ССРН, радници у многим предузећима су се детаљно упознали са циљевима и задацима реформе васпитно-образовног система. Ових дана ће средња школа о којој је ријеч склопити уговоре с одређеним организацијама удруженог рада, међу којима су Електродистрибуција, ООУР „Авала“, Кисикана у Буљарици итд. Већ је израђен програм за практни дио наставе из предмета „Основне технике и производни рад“. За практичну обуку ученика користиће се и радионице Ремонтног завода „Сава Ковачевић“ у Тивту. Најзад, у току је и набавка опреме и учила у вези с реализацијом програма прве фазе усмјереног образовања. Недостајаће, између осталог, квалитетни кабинети, радионице, сала за физичко васпитање, па сада, док не буде завршена нова школска зграда, нашим просвјетним радницима желимо пуно оптимизма, а они га имају, то знамо.

Весна ЛЕКОВИЋ

ИЗГРАДЊА ПУТА ЦЕТИЊЕ — БУДВА

Ускоро радови од Брајића до Лапчића

На недавном састанку представника Грађевинског предузећа „Партизански пут“ из Београда, Републичке самоуправне интересне заједнице за путеве и општинских скупштина Будве и Цетиња било је ријечи о настављању радова према Будви, роковима за почетак радова, висини обезбјеђених средстава, као и о другим условима за завршетак радова на овој значајној саобраћајници. Том приликом констатовано је да је посредством Скупштине општине Цетиње обезбјеђено око 20 милиона динара за наставак радова. Пројекти за дионицу од Брајића до Лапчића су комплетирани, а уз ангажовање служби Скупштине општине Будва ускоро треба да се оконча и експроприациони поступак. Према предвиђањима одговорних, ра-

дови на дионици Брајића — Лапчића треба да почну крајем мјесеца. Услови за извођење радова на овом дијелу пута знатно су неповољнији од оних на траси Цетиње — Брајића. Ту су серпентине у љутом камену, треба довести воду и струју, створити мајдан и урадити још доста тога. Радови ће се одвијати по цијенама уговореним за дионицу Цетиње — Брајића, увећаним за клизну скалу за период јули 1974 — август 1976. године и уз признавање такзованих специфичности. Имајући све то у виду, представници Републичке самоуправне интересне заједнице за путеве и Грађевинског предузећа „Партизански пут“ сачинили су предрачун свих радова за дионицу од Брајића до Лапчића. Тако предрачунска вриједност износи

33.990.000, плус вриједност радова на тунелима 5.425.000 динара. На име накнаде за извођење радова због специфичности терена исплатиће се још 2.200.000, а на име разних одштета 2.385.000 динара, тако да ће укупна вриједност радова за ову дионицу износити 44.000.000 динара.

Земљани радови, према предвиђањима стручњака, треба да буду завршени до краја марта, а коначан завршетак дионице очекује се крајем јула 1977. године. Сазнали смо да ће након завршетка земљаних радова бити обустављен саобраћај на овом путу, односно да ће се за локалне потребе обезбиједити пролаз за возила у трајању од једног и по часа два пута дневно.

С. Г.

МАСЛИНЕ

НА ПОДРУЧЈУ БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ има око 50.000 родних маслинових стабала. То је једна десетина од укупног броја стабала на цијелом Црногорском приморју, што значи да је наша општина, ипак, богата „дрвом живота“, како називају маслину.

Овогодишњи род маслина у нашој комуни, као уосталом и у другим општинама црногорског југа, изузетно је слаб. Разлога за то има више: прошлогодишњи род био је, рекордан, а након тога обично наступила такозвани „јалови перјаци“, када маслине слабо рађају; нити у ове године напада маслинова мушница, а стабла су већ годинама у корову.

Чини се да су ова два посљедња разлога резултат небриге. Прво, и ове године је на вријеме сигнализирано да опаша мушница крече у поход на она стабла која су нешто родила. Послије влажног лета, настаје најпогоднији период за њено дјеловање, а нико „ни прстом није мрднео“ да се штеточина спречи. Стручњаци су израчунали да би за запрашивање свих стабала на Црногорском приморју требало свега 30 — 40.000 динара, али ни Институт за јужне културе у Бару, нити приватници у општинама нису ништа предузели. Мушница ће, дакле, уништити и оно мало овогодишњег плода!

На маслину је у нашој општини давно заборављено. Туризам је одвео људе на нове послове, а маслинаци су почели да се користе за кампове и паркинг-платцеве! Најзад урбанизација одијела је многа стабла, а оно што је остало, махом је под коровом. Таква маслина, наравно даје мало плода, а и када највише роди, како покупити плод у грмљу и драчама?

Стручњаци су израчунали да, када је добра година, једно стабло може да у просјеку да 100 килограма маслина. Ако се од те количине добије само 20% уља, то би у нашој општини измијело милион литара, односно, по садашњим тржишним цијенама, 20 милиона динара. А то је знатно више него што се добије од туриста у домаћој радиности.

Маслинарство је уносна грама, и када род није добар сваке године. Али, било колико да се говори о томе, ни друштвене организације, ни појединци, власници маслинака, не показују нарочити интерес за обраду маслина. То најбоље показује недавни примјер барске фабрике „Приморка“ која је додјељивала кредитне за обраду маслина приватницима у барској и нашој општини, али за које није постојао готово никакав интерес. Значи, тренутно има уносних послова и ко ће чупати драче, ђубрити, копати...

С. Грегорић

ИЗ РАДА ОРГАНИЗАЦИЈА САВЕЗА КОМУНИСТА

КАД САМОУПРАВЉАЊЕ ЗАТАЈИ

Крајем августа ООСК Бечићима једногласном одлуком свих присутних чланова искључила је из Савеза комуниста Милана Ђирића, директора Туристичког насеља „Праха“ у Бечићима. Непосредно након тога Збор радних људи ООУР „Праха“, такође једногласно, излагао је неповјерење директору Ђирићу, разријешно га дужности и удаљио из радне организације до окончања поступка.

Трагом те вјести пошлаци смо у ООУР „Праха“, гдје су нам стављени на увид материјали о овом случају и гдје смо разговарали с радним људима ове радне организације. Прије него што нешто више кажемо о свему томе, да, укратко, наведемо да је Туристичко насеље „Праха“ сagraђено средствима чехословачких синдиката прије више од једне деценије, а да је дато на управљање београдском „Путнику“, да у бунгаловима има 380 лежаја „В“ категорије и велики ресторан са терасом. Отворено је за чехословачке раднике од половине априла до новембра, а запошљава 23 стална и око 50 сезонских радника. Као ООУР конституисано је 1973. године.

Из записника са објаве сједнице (на многим мјестима има доста непрецизних и нејасних формулација) и из разговора са запосленим у овој организацији, покушаћемо да издвојимо карактеристичне детаље који говоре какво је самоуправљање било у овом колективу, односно за шта се све окривљује директор Милан Ђирић.

У материјалу Другарског вијећа — формирала га је ООСК Бечићи са задатком да се установе грешке и пропусту у раду Милана Ђирића — између осталог стоји, слободно интерпретирано:

— Током 1974. године фалсификовани су и резултати избора делегата за Централни комитет Савеза: била су изабрана четири кандидата, а на дан избора био је само један са својим заједником, фалсификовани су потписи Видака Радунчића и његове супруге;

— Милан Медвић, квалификовани конобар, члан СК, провео је као сезонски радник девет година у „Прахи“, а није могао бити стално запослен, као ни још неколико „дуггодишњих“ сезонца, јер се с њиховим пријемом у стални радни однос нису славали неки чланови Комисије за пријем радника;

— Иван Боровић, конобар, отпуштен је из радне организације под сумњом да је шпијун (опуштен га је директор Ђирић), због чега је овај покренуо судски поступак;

— за радно мјесто управника бифеа на плажи требало је расписати конкурс, али објављан је само оглас. Иако је конкурисао Васо Ивановић, члан СК, примљен је Добривоје Николић. Колико је овакав избор био „оправдан“ показује документ о утрошку јела и пића издатог мимо респектарске кесе и рачун репрезентације — од 3. до 27. јуна ове године приједност издатих јела и пића је 2.847,80 динара, а користник тога је, између осталог, био и Милан Ђирић;

— Ђирић је самовољно испљавио и према радницима у сталном радном односу: доводио је милиционере да врше притисак на Видака Радунчића, Лазара Шољагу и Павла Вучаја;

— Пет година није користио годишњи одмор, можда Павле Вучај и када год је то писмено или усмено тражио, Ђирић га је тјерао из канцеларије, пријетили да ће позвати милицију. Чудно је, ипак, како Вучај није тражио заштиту, односно зашто са својим „сучајем“ није упознао надлежне;

— радници „Прахе“ нису били упознати с правима и дужностима, јер су се сва пор-

БИВШИ ДИРЕКТОР ООУР „ПРАХА“ У БЕЧИЋИМА ЗЛОУПОТРЕБИО ПОЛОЖАЈ И УЗУРПИРАО ПРАВА РАДНИКА

мативна акта налазила у Ђирићевој кући? Пошто радна организација до скоро није имала секретара, Ђирић је ангажовао адвоката Машана Перовића из мјесечних паушала од 2000 динара, али и поред тога дешаваале су се овакве незаконитости. Перовић је био и Ђирићев адвокат заступа га у споровима кривичног ојела због злоупотребе службеног положаја и користољубља почињеног у сопственој организацији.

Како је истакнуто на састанцима, овакве антисамоуправне појаве биле су могуће због тога што је Комисија за пријем радника и међусобне односе постојала само на папиру. Функција председника Радничког савјета сводила се на потписивање путних налога директору Ђирићу.

Према записнику и изјавама радника, Милан Ђирић је на недозвољен начин стицао материјалне користи. Он је за вријеме градње своје куће у Бечићима, за 7 до 15 радника, који су му изводили радове обезбјеђивао смјештај у насељу „Праха“, док радница Стојанка Калађурђевић, која ту ради 11 година и има четворочлану породицу, није могла добити смјештај у насељу. Ђирић је три године у својој кући користио намјештај из насеља „Праха“!

Према изјави магационера Лазара Шољаге, већ више година у магацинима лежи 12.000 литара вињака „Алкар“ и „Амбасадор“ (већина се мути и тешко ће се моћи било што уновчити), 120.000 разгледница ко зна како добављених два камиона гумених лопти, најзад разних вина у вриједности 300.000,00 динара.

— Када сам Ђирићу говорио да нам толика роба

не треба, да је то само за нас штета, говорио ми је да ћутим, и примам робу, а да ће он да брине о свему осталом! Пријетио ми је да ћу остати без посла.

Према изјавама садашњег вршиоци дужности директора Љуба Вучића, и секретара ООСК Бечићи Јанка Милића, Милан Ђирић је, када би се створиле веће залихе робе (чоколаде, вина, мајице) сам одлучивао да се она расходује и прода по ниским цијенама. На сцену би тада ступала његова супруга, која би куповала највећи дио те робе.

— Милан Ђирић је на сваком кораку настојао да чланове СК у колективу омаловажи, да их прикаже као „опасне људе којих се треба клонити“ — истиче Јанко Милић. — Раднике је проглашавао шпијунима, оговарао једне код других и тако стварао лоше међуљудске односе. Служио се измишљотинама, а раднике и одговорне људе у општини приказивао је као хулигане и шарлатане!

Из материјала и дискусија чланова ООУР „Праха“ види се да је Милан Ђирић имао недопустиве пропусте у раду. Међутим, пошто је он провео у тој радној организацији око седам година, поставља се питање, како му је све то толерисано и ко је крив зато што до интервенције није дошло раније. Јер, просто је невјероватно да је све то што му се ставља на терет откривено у задњој години дана! Зашто су ћутали радни људи колектива којима је наношена неправда?

С. Греговић

УЗ 10. СЕПТЕМБАР

МОРНАРИМА

МИРИС РАСПУКНУТОГ ЈУТРА увлачи се у немирна недра морнара. Мљечна пјена се слива низ модрицу бескрајног тијела мајке — мора.

Заљубљени у модру! Младе очи упијају мирис других обала, лука, неба које се све више шири, мора, јавка, суза и крви. Мирис неухватљиве и немилосрдне септембарске магле и поглед уперен у снажне, чврсто стиснуте песнице! Пионир и Партизан у кликтају свих галебова.

Цвијет источен, као крв и модар као очи? Песнице су разапеле кожу неба и ухватиле сунце. Црвена трава и црвене сузе на лицу младог морнара! Једна боја у процвату, раширила се и упила у простор. Сунце је заблестало!

Огромни плави крвоток! Морнари плове и ослушкивају звуке трава, сирена и олуја. Очи као море, ватрени пламенови изгарају под кожом. Пружају срце на длану, а крвотоком тече топла мисао морнара.

За мостове пријатељства свих људи, за љубав и сјећање на рођендан наше ратне морнарице.

За најдубље ријеке човјечности, морнари пробијају бране и све препреке које постоје. Јер, чека једна лука. Без граница, срцем као језиком, љубављу као говором — бијела, дуга и топла: СЛОБОДА!

Мира ГРЕГОВИЋ

МАРАТОН ВЕЉКА РОГОШИЋА

О ПОЗНАТИ РЕПРЕЗЕНТАТИВАЦ ПЛИВАЊЕ ОД СУТОМОРА ДО УЛЦИЊА И ОД ЈАЗА ДО БУЉАРИЦЕ

У част 10. септембра — Дана ЈРМ, наш познати маратонац, вишеструки светски првак у пливању Вељко Рогошић кренуће у нови подвиг: да преплива „стазу“ од Сутомора до Улциња која износи 17 наутичких миља.

Послије овог подухвата, он ће слједећег дана, 11. септембра, пливати од плаже Јаз код Будве до Буљарице близу Петровца на мору.

Организатор овог несвакидашњег пливачког маратона за који влада велико интересовање код становника и туриста у свим мјестима дуж Црногорског приморја, јесте Хотелско туристичко предузеће „Монтенегротурист“ из Будве.

В. Ракочевић

Демократски централизам

Правилно схваћени демократски централизам представља средство за обезбјеђење унутарпартиске дисциплине и демократије, али и за осигурање неопходног идеолошког и акционог јединства револуционарне партије.

Иако је сваком истинском комунисти туђе свако лицемерје, још има таквих чланова Савеза комуниста, који само формално прихватају изграђене ставове и одлуке, а касније их у пракси, изневјеравају понашајући се према својој резонерској логици као опортунисти и калкулатори.

Демократски централизам представља начин и основ организације Савеза комуниста Југославије и изражава се у изборности свих органа СКЈ, у обавези полагања рачуна руководства изборним тијелима, у обавези мањине да поштује и спроводи у живот одлуке већине, у правима и дужностима чланова СКЈ да бирају и буду бирани у органе СКЈ, да учествују у изграђивању ставова и да утичу на рад СКЈ. Потребно је истаћи да досљедно спровођење демократског централизма представља услов идеолошког и акционог јединства СКЈ.

Према Програму СКЈ, јединство погледа на основне унутрашњеполитичке и спољнополитичке проблеме, на битна питања борбе за социјализам неопходно је у слов јединства воље и акције комуниста. Принципи демократског централизма јесу израз и најадекватнији организациони услов идеолошког и акционог јединства Савеза комуниста Југославије. Демократски централизам подразумева борбу мишљења у организацији, уз обавезно прихватање закључака и предузимање акције на основу свестране размјене мишљења и одлуке већине. Досљедно спровођење принципа демократског централизма доприноси најбољем избору партијских кадрова, мобилише комунисте против бирократских тенденција, а исто тако и против појава малограђанског анархизма.

Кад друг Тито говори о јединству Савеза комуниста Југославије, онда он чланове подсећа на принципе демократског централизма и на свјесну партијску дисциплину и спровођење усвојених одлука, „Извршавање усвојених закључака — то је пробна и критичка тачка стварне спрежности, досљед-

ности и одговорности комуниста, сваке њихове организације и форума. Радничка класа и остали радни људи ојачавају активност комуниста и њихових организација не према декларацијама, него према стварном политичком и друштвеном понашању у пракси, према резултатима њихове акције“.

Ове ријечи из Писма друга Тита ни данас нису изгубиле ништа од своје актуелности и критичког позива за чланове Савеза комуниста Југославије.

Савез комуниста Југославије успјешно се бори против свих девијација унутар својих редова, а нарочито против искривљавања демократског централизма и његовог негирања у пракси. У тој борби није тешко препознавати гмизаве опортунисте који покушавају да се сакрију иза формалног усвајања ставова и одлука, док се у пракси од њих дистанцирају под разним изговорима.

Демократски централизам је дијалектичко јединство идеје и акције, а свако одступање од тог јединства представља својеврстан опортунизам, који је туђ Савезу комуниста Југославије и његовом идеолошком концепту.

Мр Драго Станковић

ПРОШИРЕНА СЈЕДНИЦА ИЗВРШНОГ ОДБОРА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

Извршни одбор Скупштине општине Будва одржао је десетдевету по реду сједницу на којој су детаљно разматрана следећа питања: анализа пословања привреде за првих шест мјесеци, спровођење програма мјера економске стабилизације, актуелна проблематика основних организација удруженог рада и могућности предузимања додатних мјера и активности до краја године. Сједници су присуствовали и функционери Скупштине општине и друштвено-политичких организација, директори основних организација удруженог рада, представници Службе друштвеног књиговодства, Туристичког савеза и самоуправних интересних заједница, као и чланови Координационе комисије за праћење привредне активности на територији наше општине Будва.

КОНСТАТОВАНЕ СУ СЛАБОСТИ

Са ове сједнице проистекли су закључци, који представљају производ заједничког договора и намећу потребу пуног ангажовања свих структура у циљу њихове реализације. Поред осталог, констатовано је да се привредна активност у првих шест мјесеци одвијала у врло сложеним условима, тако да нијесу остварени планирани ефекти, чему су највише допринијели спољни фактори, на које се није могло дјеловати субјективним снагама. На укупна овогодишња туристичка кретања посебно се негативно одразила економска криза у земљама

Западне Европе, преоријентација у потрошњи код одређених земаља, додатне мјере економске политике (ограничење износа девиза из земље или девалвација монета) и посебне мјере у области пореске политике. Све је то допринијело да се смањи број страних посјетилаца тим прије што су за вријеме сезоне и временске прилике биле изразито неповољне.

Констатовано је да су још увијек присутне активне слабости; изостала је, између осталог, координација активности свих субјеката који учествују у комплетирању туристичке понуде. Ни прилагођавање понуде туристичкој тражњи није било адекватно ни благовремено. Испољено је доста слабости код комуналних служби, трговине, поштанских услуга и пекарских организација, као и у организацији локалног саобраћаја, информативним дјелатностима и у области издавања, односно продаје лежја у домаћој радиности. Како, поред тога, није довољно испитана потрошачка моћ и организованост домаћих гостију, није чудо што у области домаћег туризма нијесу остварени планирани резултати.

ПРИПРЕМИТИ АНАЛИЗУ О КРЕТАЊУ ОПШТЕ И ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОТРОШЊЕ

Основне организације удруженог рада морају да аналитички сагледају остварене резултате за првих шест мјесеци, као и садашње стање, па да на основу тога ис-

планирају мјере које треба да предузму до краја године да би се то стање побољшало. Посебну пажњу треба посветити анализи остваривања мјера предвиђених програмом економске стабилизације. Чињеница је да се лични доходи не крећу у складу са резултатима рада. Није ангажована радна снага не користи се разумно у складу са обимом посла. Потребно је испитати могућност рационалнијег коришћења објеката у посезони, као и критички сагледати кретање свих видова трошкова. Неопходно је активирати рад интерне и самоуправне радничке контроле, као и посветити посебну пажњу у реклами и пропаганди, организовању семинара, симпозијума и других скупова, те максималном коришћењу свих могућности које такви скупови пружају. Треба убрзати наплату потраживања, како би деветомјесечни обрачуни дали реалну слику о пословању основних организација удруженог рада.

Уз периодичне обрачунае треба дати и преглед свих обавеза основних организација удруженог рада за посљедња три мјесеца и потребне износе средстава за тај период намијењених за личне додотке, како би се правремено сагледали резултати пословања и предузеле одговарајуће мјере. Закључе не је да стручне службе органа управе израде анализу о кретању опште и заједничке потрошње, као и других доприноса трајнијег карактера. На тај начин ће се сагледати могућности растерећења привреде и предложити правилнија расподела оптерећења на поједине субјекте у привреди.

Договорено је да се почетком октобра критички сагледају све слабости у области домаћег туризма и утврде најважније мјере и задаци.

На том састанку ће се, прије свега, размотрити питање цијена смјештаја и услуга у домаћој радиности, квалитет пропаганде и рекламе, сервис, кадровска способност у основним организацијама удруженог рада домаће радиности, као и питање активнијег учешћа туристичких друштава и мјесних заједница у разрешењу најважнијих проблема.

ОДВОЂЕЊЕ ОТПАДНИХ ВОДА — ПРОБЛЕМ БРОЈ ЈЕДАН

Стање у трговинској мрежи, како је оцијењено, ни изблиза не задовољава потребе грађана и гостију, нарочито у току сезоне. Разлог за то треба тражити у уситњености, неопремљености и неадекватној организованости трговине. Закључено је да Извршни одбор, радни људи у трговинским организацијама и све остале заинтересоване структуре покрену акцију у циљу изналажења облика организованости, који гарантују редовнију и квалитетнију снабдјевеност на територији општине.

Оцијењено је да се будванска филијала Инвестиционе банке Титоград максимално ангажовала, у оквиру својих могућности, на рјешавању питања од посебног интереса за привреду. Како по-

стојећи пословни простор ове Филијале не задовољава ни минимум потреба, закључено је да јој треба пружити потребну помоћ у изналажењу могућности за рјешавање овог питања, јер би то допринијело квалитетнијој услузи како привреди, тако и грађанима и туристима.

Одвођење отпадних вода постало је велики проблем, па је закључено да се без одлагања приступи његовом рјешавању. У финансирању овог канализационог система узеле би учешћа све организације удруженог рада са територије општине, дјелови основних организација удруженог рада са сједиштем изван општине, грађани и Самоуправна интересна заједница за изградњу и уређење општине Будва. Ради успешног прилажења реализацији ових пројеката, формирана је радна група, којој је стављено у задатак да испита могућност рјешења овог

система у фазама и обави неопходне прераде за почетак радова. Радну групу сачињавају: Гојко Никчевић, Илија Кажанега, Милан Грговић, Крсто С. Марковић, Илија Ђукић и Лука Ђосовић. Задужени су директори основних организација удруженог рада да у заједници са Службом друштвеног књиговодства и Финансијским директором ХТП „Монтенегротурист“ испитају могућности сопственог учешћа у финансирању овог изузетно значајног објекта.

Треба на крају рећи да је ова сједница Извршног одбора Скупштине општине била је по посјети — без изостанака, по броју дискутаната — изнад очекивања, по садржини — актуелна и ипте ресантна, а по закључцима — конструктивна и озбиљна. Добро би било када би оваквих сједница и закључака било чешће и више.

Д. Јововић

Тополе на бијелом хљебу

ИАКО ГА НЕМА ОНОЛИКО колико би требало, ипак за Будву се не може рећи да је без довољно зеленила, односно зелених површина. Наравно, с обзиром на природну и другу позицију Будве, садашње стање сигурно не задовољава.

На плану озелењавања нешто се више учинило у посљедње вријеме, али не ни приближно колико би требало. Нарочито се није ништа предузело да се из постојећих засада уклони све оно што је засађивано без неког реда и претходног одабирања.

Тако се десило да топола у зеленилу Будве заузима не тако мало мјесто. Чини се, наиме, да је има највише, без обзира што је топола непожељна за ову намјену, и то из два разлога: не даје довољно хлада и што у вријеме „цвјетања“ дањима и недрјељама тај њен „цвјет“ једноставно преплави и запрља читаву околину. Уопште узев, топола није за уличне и парковске дрвореде. Као што се зна, она је значајна за индустријску прераду и због те намјене засађује се и узгаја на посебним површинама и уз посебну пажњу и контролу. На крају, Будва је и положајем и климатски предодређена за друге, љепше и „питоме“ културе.

Кад је тако, зашто служба за зеленило да не организује и поведе акцију за уклањање свих тополових стабала на подручју града ближе околине? Оваква акција имала би оправдање и због чињенице што сет ополе у Будви углавном налазе у парковима и дрворедима, гдје само сметају и заузимају простор другом погоднијем дрвећу.

Подсјетимо да топола има највише у самом граду, и то на простору од „Зета филма“ до аутобуске станице, кафане „Веља вода“ и пијаце. Затим, на релацији Студентско одмаралиште — хотел „Парк“, као и у парку код Скупштине општине. Значи, не има највише баш тамо гдје је уопште не би требало да има, јер ради се о мјестима и површинама куда се грађани и гости највише крећу.

Заиста, крајње је вријеме да се у Будви, да тако кажемо, „објави рат“ тополама и да се већ идућа сезона дочека без овог, у првом реду, прљавог и за наше прилике некорисног и непотребног дрвећа. Напоменимо да су тополе предмет дискусије и у другим мјестима и да су већ у једном „из коријена“ истребљене.

Хоћемо ли и код нас то урадити?!

П.

Друштвени дом у Петровцу до краја ове године

Друштвени дом у Петровцу почео је да се гради у доста тешким условима — у вријеме ригорозног ограниче-

ња инвестиционе изградње. Па, ипак, нађено је, како се то често каже, гро средства, и дом је, за релативно кратко вријеме, стављен под кров. Међутим, за његово коначно довршење требало је пронаћи, односно обезбиједити још близу 1.500.000 динара.

У вези с проблемима финансирања довршетка друштвеног дома, Извршни одбор Скупштине општине је недавно, на проширеној сједници, одржаној у Петровцу с представницима тамошње Мјесне заједнице направио конструкцију финансирања. Рачуна се да ће дом са обезбијењеним средствима у износу од преко 1.300.000 динара, бити завршен нешто прије краја текуће године.

Кад дом буде завршен, биће то један заиста лијеп и пријатан кутак за културне и уопште друштвене активности грађана и радних људи Петровца. Поред сале за културноумјетничке програме, у дому се налазе још просторије за библиотеку, друштвено-политичке организације и спортске активности. Уз ове садржаје, интересантно је поменути и широк и по намјени врло функционалан фоаје, који се простире читавом дужином сале.

Петровац ће, дакле, ускоро добити толико потребну и жељену институцију.

Гради се школа

Одмах последије полагања камена темеља настављени су радови на изградњи основне школе. Читав плац „на паднут“ је са свих страна. Терен је изравнат, насапа се шљунком и тако припрема за укупно павање темеља.

Радови се одвијају без застоја. Како изјављују представници „Енергопројекта“, све те че по плану. Нормално, кишно вријеме, које, нарочито посљедњих петнаест дана влада, имало је извјесног утицаја на интензитет радова, али се није значајније одразило на дневни učinак и стварне ефекте.

Све у свему, нашко ли се ради онако како је предвиђено и договорено.

ПЕТ ПИТАЊА ДР РАТКУ ВУКЧЕВИЋУ

ДИСПРОПОРЦИЈА ИЗМЕЂУ ПАНСИОНСКИХ И ВАНПАНСИОНСКИХ КАПАЦИТЕТА

НЕДАВНО ЈЕ У БЕОГРАДУ ДОКТОРИРАО РАТКО ВУКЧЕВИЋ, члан колектива „Монтенегротуриста“. С обзиром да његова дисертација носи назив „Туризам у привредном развоју Црне Горе“, др Вукчевићу смо поставили неколико питања.

— Да ли је мјесто туризма одређено у комплексу привредног развоја?

То није ни економска наука још дефинисала. Често се помињу ефекти које доноси туризам платним билансима трговине, пољопривреде, индустрије, грађевинарства, а да то изучавање није поткријељено квалитативним истраживањима. Покушао сам, и мислим да сам у том успио, да реално утврдим, неке туристичке величине, међу којима посебно мјесто има туристичка потражња. Класификовани су смјештајни капацитети и у некојкој групи и, с обзиром на различите цијене, формирано временски цијеновни периоди. На основу из рачунатог броја ноћења по периодима и категоријама смјештајних јединица и цијена по тим категоријама добијена је укупна туристичка потражња Црне Горе за период 1969 — 1973. године. Свјесни смо били чињенице да није могуће сагледати утицаје туризма на остале области ако укупно реализована туристичка потражња није реална.

Примијењен је нов метод код сагледавања укупног броја запослених у туризму, пошто статистички подаци не дају реалну слику. На посебан начин истражен је и приказан утицај туризма на пољопривреду, грађевинарство, трговински биланс...

— Колико износи укупна туристичка потражња Црне Горе за посматрани период?

У 1973. години укупна туристичка потражња у Црној Гори износила је 813 милиона — од домаћих туриста 436, а од иностраних 377.

Пошто је то утврђено, приступило се испитивању утицаја туризма на остале привредне активности. Досадашња испитивања у носила правцу веома често су носила карактер дескриптивног сагледавања утицаја туризма на остале дјелатности, а то, у ствари, и није право истраживање.

— Које мјесто има туризам у привреди Црне Горе?

По неким економским показатељима, туризам, по важности, долази одмах иза индустрије. Што се тиче извозне важности, туризам ту има, такође, једно од првих мјеста. То је врло важно за подручја у развоју која оскудијевају у девизним приходима и за која је карактеристичан трговински дебаланс који је посљедица смањених извозних и повећаних увозних потреба. Поменућемо веома значајан утицај туризма на културно-социјалношћу преобрајеношћу штва крајева њиме захваћених, гравитационих подручја и радне снаге која се запошљава у туризму.

— Шта би, по вашем мишљењу, требало радити убудуће да би приход од туризма био већи?

У периоду седамдесетих година била је присутна веома жива инвестициона активност. Тада је створена веома солидна материјална база — ако се она посматра само преко броја смјештајних капацитета. Међутим, у том периоду манифестовали су се и неки проблеми. Ту се, прије свега, мисли на диспропорцију између пансионских и ванпансионских капацитета. Црна Гора је у ван-

Др Ратко Вукчевић

пансионским садржајима веома сиромашна и та чињеница увелико ограничава не само квалитет туристичке понуде него и економско-финансијске ефекте од туризма. Чињеница је да је пансионски капацитет основ туризма, али је, исто тако, познато да се мале зараде реализују на тим садржајима за разлику од ванпансионских садржаја, гдје се остварују веома ефектни економски резултати. Још се могу навести проблеми водовода и канализације, ПТТ услуга и слаба саобраћајно-путна пропусност.

Посебну пажњу заслужује неспособност и пасивност наше туристичких кадрова. Туризму су потребни високо стручни и остали кадрови специфичног профила, а о томе се у досадашњем периоду није водило довољно рачуна. Као да се испустила из вида чињеница која говори о томе да је хотелски капацитет могуће изградити за једну годину, али да се на једног високог стручног туристичког радника мора чекати годинама, па и деценијама. Туристички радник мора у својој радној лично-

сти концентрисати много позитивних елемената и особина, па је због тога потребно с више пажње третирати ово питање.

— Многи туризам смањују непостојањем активности. Шта Ви о томе мислите?

Туризам се значајније почео развијати од прије 10 — 15 година. Међутим, таква слика се не стиче на основу кретања неких најосновнијих туристичких показатеља у претходном периоду и њиховим упоређењем с показатељима из других области. Могло би се рећи — напротив, јер су стопе раста неких туристичких показатеља (број туриста, број ноћења, девизни прилив) далеко веће него у осталим областима.

Туризам се заснива на тако утицајним и значајним претпоставкама да је он и сад — а у будућности ће то и још више бити (сталан раст дохотка, медијски ра-

зноси, жеља за упознавањем других крајева и народа, модни разлози итд.) — веома стабилна активност. Ипак, повремени осцилаторна кретања су и у туризму, као и у другим областима, неминовност.

На крају, ако се туризам посматра само преко неколико квантитативних економских параметара, што, углавном, чини већина аутора, стиче се погрешна слика о његовим слабијим резултатима у односу на друге активности. Међутим, када се истраживање прошири на сагледавање утицаја туризма на платни и трговински биланс, на остале привредне дјелатности, повећање запослености, развој неразвијених подручја, утицај на културно-социјалношћу преобрајеношћу штва крајева њиме захваћених, добија се далеко јаснија слика о комплексном туристичком утицају.

Разговор водио
Владимир Станишић

Јаз — рекордер

На Јазу, највећем аутокампу у нашој општини, још увијек има гостију. Крајем августа лијепо вријеме и сунце вратили су туристе на ову пјешчану плажу.

— Не можемо да заборавимо „неправду“ коју нам је нанијело (не)вријеме — каже управник кампа Никола Ђуричковић. — Послије великих киша гости су почели да пакују кофере и шатане дане. Од септембра доста очекујемо. Тај мјесец може нам додати добар приход, уколико метеоролози, који су предвидјели лијепо вријеме, буду у праву.

Иначе, према ријечима Ђуричковића, већ до половине августа премашен је прошлогодишњи број посјетилаца, а до краја сезоне има још прилично времена.

Јаз је спремније него ранијих година дочекао аутокampe. Проширен је ресторан на плажи, гдје гости могу да се хране добрим роштиљем и свјежом, морском рибом, као и осталим специјалитетима домаће кухиње. Отворене су и продавнице сувенира и намирница, уведено је електрично освјетљење, по дигнути су саопштарни уређаји.

Љетос је на Јазу просјечно боравило по 3000 гостију дневно, а било је дана када се на плажи налазило и по 5000 лица. Капацитети кампа иначе су неограничени, јер се у залеђу плаже пружа пространа равница.

Гости су задовољни морем, плажом и услугом.

— Ни вријеме није утицало да напустимо ову предивну плажу. — Овдје је изванредно и ето нас опет на Јазу идућег љета — каже Михела Хенке из Унсберга у СР Њемачкој.

— Први пут смо примили и нудисте — прича Никола Ђуричковић. — Дио плаже звани Голубарица, који је природно одвојен од велике плаже, одредили смо за оне који не воле одјећу на себи. Планирамо да на ову плажу доведемо воду и уредимо стазе.

Овог љета била је уведена стална аутобуска линија с Котором и Будвом, тако да је Јаз био омиљено излетиште туриста.

С. Г.

Септембар у Бечићима

ХОТЕЛСКИ КОМПЛЕКС ООУР „АВАЈА“ у Бечићима, упркос лошег времена, првих дана септембра доноси посјећен. У четири објекта („Монтенегро“, „Спленид“, „Медитеран“ и „Белви“) борави ових дана преко двије хиљаде домаћих и страних туриста. Овако добар посјет није само резултат снижених цијена за домаће госте и до 30 одсто, нити, пак, наде да ће се вријеме побољшати и указати прилика да се доживи већ познато септембарско љето на најљепшој плажи Јадрана, већ и великих напора чланова Овог колектива да гостима боравак учине што пријатнијим како би се што дуже задржали.

Шта је то што привлачи госте у хотелима на бечићкој плажи?

Нећемо претјерати ако у одговору на ово питање кажемо да је садржај борава у овом хотелском комплексу такав да задовољава све структуре гостију и сва доба њиховог узраста. Зар може бити угоднијег одмора за родитеље, него када могу остати дјецу и отићи у сусједни објекат на плес, чак, ако то желе, и на више часовну шетњу по мору или на једнодневни излет. А у Бечићима се таква могућност пружа, јер је у хотелу „Монтенегро“ отворено дјечје забавиште у коме је и за најмлађе госте забавније него да су с родитељима. Старије особе, па и млађи који желе мир,

имају хотел „Спленид“ који је, не без разлога, стекао популарно име — „хотел тишине“, док љубитељи озбиљне музике у хотелу „Медитеран“, уз дуо клавира — виолина, могу уживати до касно у ноћ уз звуке музике свјетских класика. Музички ансамбли — „Ентузијастички“ из Титограда и „Теодоси“ из Боке — забављају љубитеље „Брзод ритма“, забавне и народне пјесме. То је што се тиче садржаја ноћног борава гостију у хотелима на бечићкој плажи, а дневни садржај, рекли бисмо, није ништа сиромашнији. Између једне и друге плаже изграђени су разни спортски терени: за мини-голд, за бућање, одбојку, рукомет, мали фудбал, кошарку... Плажа је добро опремљена рекреативним за спортове на води а, ко је заинтересован, може да похађа школу пливања и скијања на води.

Иако су Бечићи удаљени два километра од Будве, и исто толико од Светог Стефана, то не смањује могућности гостију који овдје борава да посјете и друге интересантне пунктове на читавој ривијери, јер свако пола сата саобраћаја аутобусом до Светог Стефана и обратно. Осим тога, до ових мјеста и до атрактивног бара „Хаваји“ може се стићи и удобним чамцима „Путника“ и „Атласа“ који редовно пристају у Бечићима.

10. СЕПТЕМБАР 1976.

Приморске
новине

УЗ 33-ГОДИШЊИЦУ БИТКЕ НА ПАШТРОВСКОЈ ГОРИ

Гора паштровска пуна партизана

СТВОРЕНЕ СУ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА РАЗМАХ НОВ

ФОРМИРАЊЕ СРЕСКОГ КОМИТЕТА СКОЈ-а Бар, почетком јула 1943, позитивно се одразило на оживљавање НОП и активирање све већег броја нарочито младих људи. Многи који су до тада легално живјели спремни су да извршавају добијене борбене задатке. Помоћ коју је пружио ПК Крп за Црну Гору преко Окружног комитета Цетиња овом терену у лето 1943. била је веома драгоценца. Доласком неколико прекаљених партијских радника из пролетерских јединица на чије је прекретница у партијско-политичком раду.

У периоду јул—август партијска организација развија живу политичку активност. Комунисти објашњавају народу војно-политичку ситуацију, линију НОП и указују на издјачицу улогу четника. СКОЈ је, такође, развио интензивну дјелатност међу омладином. На територији Паштровића, Брајинића и Маина постоје и дјелују многе скојевске групе и активности. Све је већи број оних који се придружују партизанима. Стварају се услови за ширу мобилизацију људи. Но, и поред свега тога, стање је било још увијек тешко и сложено, а страх у народу од италијанских, а нарочито четничких репресалија врло велик. У таквој ситуацији затекла нас је и капитулација Италије.

КАПИТУЛАЦИЈА ИТАЛИЈЕ И НОВ ПОЛЕТ У РАЗВОЈУ НОП

ДЕВЕТОГ СЕПТЕМБРА на Паштровску гору и у рејону Уништа — Коњско стигла је вјест о капитулацији Италије. Саопштавана радосним довикивањем, пропраћена трјењем и пуцањем из пушака — као нешто што је изборено и заслужено, чему смо и сами пуно допринијели. Знали смо да до ње мора доћи, али је вјест, ипак, била колико радосна, толико и изненадна.

Капитулација Италије доживљена је као први дио заслуженог и већ до тада скупо плаћеног тријумфа. Премена за славље није била. Непосредно су предстојали нови задаци, појачани напори и жртве. Требао је дјеловати брзо, енергично и смислено.

Истог дана 9. септембра, партизани су се с Паштровске горе и Коњског спустили у паштровска и маинска села, као и у Брајиниће. Сваки партијац, сваки скојевац добио је конкретан задатак: једини су прихватили нове борбе и радили на формирању јединица, други су делегирали да претоварају са Италијанима о ослобађању затвореника, предају оружја и о евентуалној борбеној сарадњи против Немаца, који не, знало се, сигурно интервенисати, трећи су одржавали конференције и састанке по селима, четврти су разоружавали Италијане који су одбијали сарадњу...

Мобилизација активиста и симпатизера НОП текла је брзо и успјешно. У партизане је ступило на десетине другова, већином омладинца, са оружјем и без њега (из Будве је изашло у Марковиће и ступило у партизане 15 омладинца из редова тзв. „избеглица“). Били су то углавном они који су и до тада припадали покрету, били у нацистичким четама у првој половини 1942. године, или организовано радили за НОП. Веома мало је било оних који су ступали у партизане из села у којима је доминирао четничко-националистички покрет. У појединим селима конференције нису дале очекиване резултате. Било је јасно да је међу четницима и националистима било доста оних који нису били заведени, већ су се непријатељски односили према циљевима НОП и револуције.

ЗАВРШЕНА ЈЕ ДРУГА УСТАНИЧКА ГОДИНА, свакако најтежа и најсуровија, а можда и најтрагичнија за црногорски народ у читавој НОБ и револуцији. Партизанска герила није уништена, пободарски народ није покрен. И на нашој територији десетак партизана — позадарца до лета 1943. године није пало у руке окупатора и издајника. У изванредно тешким условима они су одржали континуитет ослободилачке борбе у нашем крају.

Прве успјешне акције последице капитулације Италије биле су оне на ослобађању наших другова и другарица из затвора у Петровцу и логора у Будви. Већ у току 10. и 11. септембра затвореници су ослобођени последице преговора са италијанским командама. Из магацина у Петровцу узето је нешто оружја и знатна количина хране и одјеће. Брајини партизани дошли су до оружја, хране и одјеће из магацина на Косману.

Срески комитет Бар, поставио је тада два основна задатка: — формирање партизанских јединица и — ослобађање логора у Бару. Услиједило је наређење да се партизани из будванске општине упуте ка Петровцу и Буљарици. Око 150 бораца напустило се 13. септембра изјутра у Буљарици, формиран је батаљон (командант Благој Кожанегра, политички комесар Марко Ј. Куљача), који је одмах продужио ка Бару. У суторму је италијанска јединица без отпора предала лично наоружање и магацине. До ноћи батаљон је стигао у рејон Шушња. У току 14. септембра секретар Среског комитета Никола Гажевић и командант батаљона Благој Кожанегра водили су са италијанским командантом у Бару безуспјешне преговоре о ослобађању логораша. Није могло бити говора о ослобађању добро заштићеног логора нападом так формираног батаљона, неприпремљеног, неискусног и слабо наоружаног.

По партизану пред Бар, због ненамјерно изазваног снажне ватре Италијана из аутоматског оружја, дошло је до пометње и дјелимичног оспања батаљона. Стање је било погоршано и вијешћу о упаду четничких националиста и четника у паштровска села. У таквој ситуацији руководство јединице донијело је одлуку о повратку ка Петровцу. Енергичним наступом батаљон је у току ноћи 14/15 септембра, без борбе прошао поред четничке јединице на Куфину, али је сутрадан ујутро

ро дошло до окршаја са четницима у рејону села Крушевица и Грабовица, последице које је настало даље оспање батаљона. Након марша преко Режевића и Тудоровића у рејону Ограђенице и Куљача напустило се, 16. септембра свега око 40—50 партизана. Они су, одлучно и храбро прихватили борбу с далеко јачим четничким снагама и спријечили их да продру у села свестефанске општине. Тако је успостављен фронт према четницима на Паштровској гори.

БОРБЕ ПРИМОРСКОГ БАТАЉОНА НА ПАШТРОВСКОЈ ГОРИ

Одмах по повлачењу и заузимању положаја на Паштровској гори услиједило је састанак Среског комитета и Штаба батаљона о предузимању хитних и ефикасних мјера на организационом, војном и морално-политичком сређивању и учвршћењу батаљона, практично сведеног на чету, појачаном политичком раду у народу и убрзаном раду на организовању органа власти. У центру пажње и партијске и скојевске организације било је снажење батаљона и држање фронта према четницима.

Пред четничко-националистичким снагама из Црмнице, ојачаним четницима из Цетиња, а охрабрени наступом дјелова 750. пука 118.

њемачке ловачке дивизије дуж обале и доласком јачих њемачких снага у Цетиње, биле су Брајинко-Маинска и Паштровска чета. Послије неколико дана пристигле су прво Грбаљско-Бокељска а затим Улцињско-Барска и Љуботињска чета, које су одмах ступале у борбу са четницима. Практично, био је то кроз борбе на Паштровској гори, обновљени Приморски батаљон из прве половине 1942. године, који је не само одражавао нашу жељу да опет имамо свој батаљон, него и тадашњу снагу и масовност НОП на територији Приморја.

Оживјела је наша партизанска Паштровска гора, која од 13. јула 1941. до ослобођења нашег краја никада није била без партизана. Али, ни прије ни послје, никад их на њој није било толико као тога септембра 1943. године: од Космача до Ограђенице налазило се пуне двије стотине и више партизана из Брајинића, Паштровића, Маина, Грбља, Побора, Тивта, Котора, Улциња, Љуботиња и Бара. Ту су, међу њима, Штаб батаљона, Срески комитет КПЈ и Срески комитет СКОЈ-а. Тих дана све је било усмјерено на борбу против чет-

ника који су дрско нападали. За борце је давано све.

Борба је вођена од Ограђенице преко Голг врха до Његалице. Ни партизани ни четници нијесу организовали и применили скоро никакав борбени маневар и положаји су, до краја септембра, остали готово непромијењени. У тим борбама стицана су и прва искуства и повјерење у своје борбене могућности. Чете су се чвршће повезивале, а батаљон постајао способнији и за нападна дејства. Сви су жељели и очекивали наређење за напад ради протјеривања четничких банди. На Паштровској гори погинуо је борац Приморског батаљона Андрија Митровић, а шест бораца је рањено.

Крајем септембра добијено је наређење Окружног комитета Цетиње и Штаба Ловћенског одреда, да се с највећим дијелом снага крене ка Катунској нахији, а на овој територији да остану мање групе бораца и одређени број партијских радника. У току ноћи 29/30. септембра, последице демонстративног напада на четнике, десетине бораца је пошло на дуги и тешки марш ка Љуботињу, Чеву, Горњем пољу и Морачи. Они су 12. октобра 1943. године ступили у редове славне Четврте пролетерске (црногорске) бригаде.

Пеко ЛИЈЕШЕВИЋ

ЛИКОВИ ПАЛИХ БОРАЦА

Андрија Милов Митровић

КАДА ЈЕ ГОД ДОМОВИНА била у опасности, кретање су се из нашег краја колоне синова и кћери да је бране. Враћају се се повријеђене — многи су подарили смрћу храбрих у јуришима без узмака. Расули су се њихови гробови по брдина и долима — свуда гдје су била крвава ратишта. Немогуће је поименице побројати тај дуги строј палих за слободу, јер се гинуло у свим ратовима, на свим мјестима. Нећемо помињати ни све те бојеве, јер то могу само историчари. Задржаћемо се само на једног ратника из строја храбрих.

...Септембар мјесец 1943. године. Одзвана гора паштровска од плотуна и повика. Загорнула је сумалица од дима и прашине. Изронио из ње голи врх, та историјска паштровска Голгота. Полегли по њему, иза каменитиљача, партизани и жестоко ко бране гору паштровску, тај вјечни бастيون слободе — старто мјесто за бојеве, поштивао је предаке и скровиште за рањенике. Кидише непријатељ, далеко бронију. Води се борба за сваки ка-

мен, за сваку вртачу, јер одатупнице нема. Смијењују се ноћи и дани. У строју пар-

Андрија Митровић

тизанском, премореном и израђаваном, који се повија, али не узмиће, налази се и Андрија Милов Митровић...

...С њима је Андрија одао. Куда би друго и кренуо омиљених машиниста из Уља, један од ријетких представника радничке класе, из Поштровића, него у борбу за

боље сутра. То је и његова револуција. Када су вршене припреме за устанак, када је запуцало 13. јула, Андрија је био са устаницима. Учествовао је у свим устаничким бојевима. Јуришао на Челобрдо. Њему, раднику, припада изузетна част да тамо, на Челобрду, истакне црвену пролетерску заставу.

Враћа се затим као позадински радник. Дању је у Уљари, а ноћу организује, прикупља, догура. Често одлази к својима, — само њему добро знам стазама и богама. Од њега и преко њега иду пошљике партизанском одреду — муниција, храна, љекови, завоји, вијести. ...Не дуго потом опет је у строју. А деветнаестог септембра 1943. године, иако неиспаван и изнурен, не поустата. Затаји све из почетка...

...Тамо, иза заклона вребао је, кроз пушкарницу непријатељски митраљезац. Запарао је рафал. Занио се Андрија Милов и полако кло-

нуо на родну груду, а она као да се повила да га што топлије прихвати. Крв је почела да натапа камењар. Док снага тијело напушта, док крв липти из рана, бројних и непробитних, зенице, које се гасе, окренуте су ка вољеном Подличаку. У мислима промичу ликови четворнице синова — све један другоме до уја, а најстарији је имао свега тринаест година. Затворио је Андрија заувјек своје очи. Тако се угасио живот још једног из дугачког строја храбрих...

...У Подличку, када су стигле тужне вјести, дуго су се чули јецаји. Жалила су дјеца јединог храниоца. Жалило га је братство, село, племе, и то достојанствено и с пуно поштовања и захвалности, онако како се жале храбри ратници...

Када је пао имао је четрдесет двије године.

УЗ НАЦРТ ЗАКОНА О УДРУЖЕНОМ РАДУ

ЛИКОВНИ ЖИВОТ

О распоређивању чистог дохотка

О РАСПОДЈЕЛИ ДОХОТКА и распоређивању чистог дохотка говори се у члановима 95. и 108. Нацрта закона о удруженом раду. С обзиром да је у питању материја која захтијева посебну пажњу ради што бољег праћења преноса у потпуности текст члана 95.

„У дохотку основне организације“ — читамо тамо — „посебно се утврђује дио дохотка који је резултат рада у изузетно повољним природним условима, који је резултат изузетних погодности на тржишту или је резултат других изузетних погодности у остваривању дохотка (у даљем тексту: Дио дохотка који је резултат изузетних погодности), ради њихове законом или самоуправним споразумом о удруживању утврђене намјене.“

Дио дохотка који је резултат изузетних погодности утврђује се по критеријумима и мјерилама предвиђеним самоуправним споразумом или законом.

У дохотку основне организације посебно се утврђују и средства која је основна организација остварила на основу премија или по другом законом прописаном основу за одређене намјене.“

Обично се каже да је овај члан потпуно јасан, а да ли је баш тако? Дијалектичка је законитост да на садашњем степену привредног развоја у основним организацијама удруженог рада, те и организације удруженог рада с радничком класом која има развијенију традицију, чији је техничко-технолошки процес производње савременији, тржишна потражња израженија и чије су изузетне погодности (сировине, поднебље, клима, извори подземних и подземних богатстава) повољније. Таква организација удруженог рада остварује дохотак, који није адекватан отуђењу дијела радне снаге радничке класе, већ је он израз утрошеног рада и изузетно повољних природних услова.

Постоје, такође, основне организације удруженог рада чији колективи немају дужу традицију стварања материјалних добара, техничко-технолошки процес производње им је на нижем нивоу, тржишна потражња не израженија, једном ријечју чији су природни услови неповољнији. Такви колективи остварују дохотак који није адекватан њиховом залагању, јер они, услед поменутих околности, упркос више напора остварују мањи дохотак.

Пошто наше друштво још увијек није на таквом степену материјалне производње да сваки радник може да удружи рад са основним организацијама удруженог рада које имају изузетне природне погодности, случајно је где не тај радник удружити свој рад или у радном колективу са изузетно повољним природним условима или у оном другом са такзваним природним непогодностима. Иако је друштво улагало материјална средства у оба колектива, очигледно је да остварени дохотак неће бити адекватан уложеном труду и залагању радника.

Поставља се питање: како утврдити висину учешћа изузетних природних погодности у формирању дохотка, при чему треба имати у виду чињеницу да изузетно повољни природни услови неће увијек бити константни, већ ће се мијењати. Треба, прије свега, утврдити сталне и промјенљиве изузетно погодне природне околности, као и изузетне природне непогодности, а затим дио дохотка, који је одраз изузетних погодних природних околности, уградити у самоуправне регулативе. Биће потребно да се, на примјер, утврди колико ће утицати феномен природе, поднебља и температуре воде на формирање дохотка у објектима „Монтенегротуриста“. Треба, такође, видјети како приказати дохотак остварен захваљујући изузетно погодним природним околностима, односно изразито повољним тржишним околностима „Зета-флама“ у који је, узимајући и дио повољних тржишних услова. Ако са „Q“ означимо отуђени дио радне снаге или уложеном раду снагу са „D“ дохотак који је адекватан утрошеном раду са „± d“ промјенљив дохотак који је одраз сталних погодних (или неповољних) природних услова, можемо добити једну од следећих једначина:

$$Q = D + (\pm d) \text{ или } Q = D + d, \text{ или } Q = D \text{ или } Q = D - d$$

Распоређивање чистог дохотка регулише члан 108. Нацрта закона о удруженом раду, који гласи:

„Дио дохотка који је резултат изузетних погодности користи се за развој организације удруженог рада, ако законом није одређено да се користи за развој материјалне основе удруженог рада у општини и републици, односно аутономној покрајини.“

Радници у основним организацијама који су рад и средства удружили у радну организацију или сложену организацију, могу самоуправним споразумом о основама плана или другим самоуправним споразумом предвидјети да се дио дохотка који је резултат изузетних погодности, а којим самостално располаже у целини или дијелом унијети у фонд заједничких резерви или на други начин заједнички користити за развој тих организација.“

Поставља се питање: да ли тај дио дохотка припада радницима основне организације удруженог рада и којим се прописима то регулише? Ако расподелу овог дијела дохотка треба да дефинише републички или општински пропис, како регулисати специфичности привређивања и утврдити дио дохотка остварен на основу изузетних природних погодности, односно да ли ће се тиме пореметити неогуђивост дохотка од радника. А ако се расподела овог дијела дохотка врши на основу самоуправних регулатива, може доћи до аутоматизма у основним организацијама удруженог рада, где ће расподела овог дијела дохотка ставити на испит свијест радничке класе и њену солидарност с радним колективима који не стварају дохотак у изузетно погодним природним условима, већ, напротив, под условима који су неповољни.

Н. Данчевих

У Галерији „Санта Марија“ изложба слика Сава Радловића...

Сава Радловић рођен је у Горњем Пољу код Никшића 1911. године у сиромашној сељачкој породици. Као дијете од десет година отишао је у САД и радио у угљенокопима Илиноиса, а касније у Ценерал моторсу. У тешком раду налази утјеху у сликарству, и њему се касније посвећује у потпуности. Прву награду за сликарство добио је од Сентлујског музеја 1941. године, када одлази на ратиште, а 1949. и 1950. године користи Фулбрајтову стипендију у Риму.

Организовао је велики број колективних и самосталних изложби, у првом реду у Југославији и САД. Први пут је самостално излагао у Њујорку 1940. године, а посљедњи пут у Галерији Културног центра у Београду у јулу мјесецу ове године у оквиру исељеничке недеље.

Између више ордена и одликовања истичемо, добио је Орден братства и јединства са златним вијенцем за изванредне заслуге на развијању братства и јединства између народа и народности Југославије и југословенских исељеника у САД.

У Галерији „Санта Мари-

Сава Радловић:

„Олуја над Боком“

ја“ Радловић се представио са 26 слика везаних тематски за поднебље Црне Горе, САД и Сервантесове јунаке. Боја му је наглашена са изванредно веселим колоритом, нарочито код слика са тематиком игре. Од изложених слика, посебно су интересантне оне са апстрактном нотом и примјесима модерног. Таква му је слика „Бродвеј“ која, сва кипи, узјарена од његове палете. Слике поднебља Црне Горе носе у себи више поетског — стваране су с више љубави и осјећања. Нарочито је успјела слика „Орлови Црне

Горе“, која је посвећена друговима Вељку Влаховићу и Владимиру Поповићу.

Станко Паповић

...И ГОСТОВАЊЕ МИЛОВАНОВА КОВАЧЕВИЋА

У Галерији „Санта Марија“ излагао је од 17. августа сликар Милован Ковачевић, коме је то била двадесетпета самостална изложба у земљи и иностранству. Његова разиграна машта на доста интересантан начин биљежи слутње у будућност и симболично приказује вријеме које нас окружује.

СВОЈЕВРЕМЕНО СМО ГЛЕДАЛИ енглеску телевизијску серију „У аутобусу“. Путника, истини за вољу, сва којих. Међутим, за њима ништа мање не заостају ни возач, ни кондуктер, ни коптрлор. Мање-више, баш као у овој причи:

Једне суботе невријеме је оставило видљиве трагове за собом. Камп-насеље Јаз начели су да напуштају покласи туристи. Мокрим путем, невидљива за возаче бројних аутомобила, неспретно је шепуљала птичица која се нашла ван свога гњијезда — гладна, мокра, прозебала. Двоје Београђана нису остали равнодушни. На срећу, наилази аутобус и беспомоћна птичица биће повјерена пријатељу у Будви. Успут, до аутобуса, „сироче“ наилази и на друге симпатиче. Он, Марјан Слатиншек, и она, Вероника Лавоазије, дају прве савјете. (Вероника из винородне Француске препоручује за птичицу кап млаког вина, на примјер). Нешто од страха, нешто од зиме дрхтури мали кос на длану младе Београђанке. Дочекује их топло људско саосјећање путника у аутобусу који тек што није кренуо из Јаза. Одједном, Београђанка мора или да баца птичицу или да напусти аутобус, јер кондуктер, изгледа, није нарочито наклоњен птицама (пропитом, каже он, забрањује се возња животиња у аутобусу). Путници негедују. Вероника Лавоазије студира у Паризу психологију што, бар у овој причи, није неважно. Напосљетку, није неважно ни то што је она страни ту-

И ТО СЕ ДОГАЂА

Прича о птици

риста, уз то још и посебно заинтересована за домовину свога вјереника Слатиншека. А њен вјереник — пошто је мали кос некако већ добио визу, мора „напоље из аутобуса“, и то без икакве претходне опомене због тога што је „непрописно одјеვენ“. Марјан се сада осјећа обрुकаним пред својом вјереницом (јер ко зна шта је он њој све напричао о доброти наших људи, на сад још треба да буде и лажов у њеним очима!). Тако се спор још више проширује. Незадовољни путници сада траже име кондуктера. Али он самоувјерено тврди да они „никада неће сазнати његово име“. А то што Марјан и Вероника хоће да се жале, то њега не плаши, јер он њих може да „приведе“. (Вероника усред цијеле те гужве тражи објашњење ријечи „привођење“. Не, није „превођење“! Привођење, са „м“). Па зар наша служба безбједности треба да буде страшило за људе? — пита Београђанин и објашњава нешто љубазнијем возачу како се ова наша Југославија не брани само на граници, оружјем, како се на овакав начин умањује њен углед у очима странаца.

И, најзад, аутобус полази: Марјан је са својом вјереницом ушао „прописно одјеვენ“, птичица је такође у аутобусу. И, ту би ова прича мо-

гла да добије логичан завршетак, да убрзо у аутобус није закорачио разгорушањки, кршни неки контролор (као у оној ТВ серији) и повишеним тоном затражио да се јаве „бунџије“. Послије ауторитативних позива на поштовање прописа о возњи животиња у средствима јавног саобраћаја, поука да је ово „њихова кућа и да је кондуктер овдје „командант“, Београђанин се није сложио с таквом презентацијом нашег туризма, на се ситуација поново компликује. Ратоборни контролор показао је спремност и да се туче, на што му Београђанин каже да нису волови. „Јуди смо на ћемо се људски објаснити“, каже му. Међутим, то је све од Јаза до Будве било немогуће: кондуктер се позивао на некакве „више интересе“, на нужност заштите од свакојаких „пробисвијета, силеџија, сексуалних манијака, наркомана...“ А што се тиче птице, могли су, каже, и у Будви да купе птицу ако им је до тога толико стало.

Незадовољници су на будванској аутобуској станици од „посаде“ овог аутобуса захтијевали да их упуте у представништво Ауто-Боке у Будви. Испоставило се да у Будви нема представништва, већ да је то сам контролор. Прилази сада у, пратњи кон-

трлора плавокоси, љепушкasti младић у милиционерској униформи. Он нимало љубазним гласом тражи и справе „бунтовним“ туристима, споро записујући податке у нотес. Свијет се искупља: ко зна какви су то изгредници, (узгред Београђанин је професор једне више школе у Београду, ако то уопште може да буде гаранција у „повредама јавног реда“ и можда, „безбједности“ када се неко толико залаже за голуждраву птичицу младеж. Пошто је узео податке милиционер се презриво насмијеша на „изгреднике“ када су му ови затражили његов службени број. Нажалост, туристи нијесу могли сазнати имена ни милиционара ни контролора. Једино им је успјело да забиљеже број аутобуса — КО 52—87 и вријеме — 24. јули 1976. око 15 часова.

Не вреди — констатовали су измалтретирану туристу — ићи даље. Јер, контролор је, као што се види, постигао циљ. Напосљетку, и мали кос је умиро. Остала је успомена са љетовања четрдесеторици туриста, и ова прича о томе.

На крају, остаје и нама, Будванима, да се, лијепо као људи, договоримо нешто: хоћемо ли и даље у Будву дочекивати госте као уљезе који ремете њен миран живот, живот „малог миста“ и својим негодовањем угрожавају Јанка или Марка, на изплашати свим и свачим — или ће Будва и ми заједно с њом морати да се прилагођава према значају који јој у туризму припада.

ЗА МЛАДЕ * О МЛАДИМА * МЛАДИ О СЕБИ

Старо и ново у социјализму

У СОЦИЈАЛИСТИЧКОМ ДРУШТВУ на власти се налази радничка класа, али, као што знамо, и у њему долази до противрјечности и супротности, па се умјесно запитају: ко је тај непријатељ против кога радници морају да се боре? А да би се на то питање одговорило, треба подсетити на чињеницу да социјализам није потпуно изграђено и довршено друштво и да у њему преображај непрекидно траје. Води се, значи, борба између остатака старог, капиталистичког начина производње, који је потпуно превазиђен, и зачетака новог, комунистичког начина производње, који још није сасвим учвршћен. Зато, све док постоје остаци капиталистичког начина производње, јављаће се противрјечности у социјализму. Остаци тог старог начина производње основа су на којој почињу да израстају развлашћене снаге и за које се везују разни нападни слојеви — бирократи, технократи и либерали. Њихов интерес је да радничку класу држе у потчињеном положају и да економску политичку власт узму у своје руке. А да ли ће се, и колико, тај интерес остварити, зависиће од тога колико је радничка класа организована и револуционарно опредељена, од њеног непрекидног залагања да сузбије те нападне снаге и да спријечи обнављање старих производних односа.

Борба за потискивање старог начина производње није увијек једнака, већ биће још успоне и падове. Заправо, било је тренутака када су те нападне снаге биле прилично ојачале, након чега су слиједиле замашне револуционарне акције. Радничка класа устајала је у одбрану угрожених интереса. Њена револуционарност није произилазила из књишких записа, већ из стварног живота — она се непоштедно бори против снага које спријечавају остваривање општих људских интереса.

Социјалистички односи не учвршћују се сами од себе, већ, прије свега, захваљујући свјесном и укупном дјеловању у правцу изградње новог начина производње. То значи да се за социјализам не боре само комунисти, већ и сваки члан нашег друштва. Задатак комуниста је да оспособе и науче радничку класу и најшире масе да сами управљају друштвом и изграђују социјалистичке односе.

ФИЛМСКИ ПОРШРЕШИ

JOAN
CRAWFORD

Америчка глумица Џоана Крафорд рођена је 1908. године у Тексасу. Као и многе филмске „звјезде“, карријеру је започела у

једној путујућој трупи са којом је обишла готово све веће америчке градове. Год. 1925. појавила се на филму и убрзо постала једна од најпопуларнијих глумица. Остварила је незаборавне креације у „Харијети Крејг“, „Хуморесци“, „Страху“, „Демонској жени“, „Њежној пјесми“, „Проклетници не плачу“ и „Милдред Пирс“ за коју је добила „Оскар“.

ИЗ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „СТЈЕПАН МИТРОВ ЉУБИША“

Богат садржај слободних активности

У Основној школи „Стјепан М. Љубиша“ у Будви припремљен је програм рада слободних активности ученика за школску 1976/77. годину, којим се предвиђа да се у школи оснује већи број секција, група и друштава. Облици и садржаји рада ових слободних активности биће обухваћени унутрашњом организацијом Савјета пионира школе и пионирског одреда „Вукица Митровића“, који већ неколико година постиже запажене резултате.

Тако ће у овој школској години ученици бити обухваћени литерарном, рецитаторском, драмском, новинарском, музичком, ликовном, историјско-географском, математичком, секцијом страних језика, младих природњака и техничара, док ће се у оквиру спортског друштва „Јадран“ организовати многе спорте активности у којима су и до сада постигнати лијепи резултати.

Слободним активностима биће обухваћени ученици који посједују склоности и

ког ученика. Све секције ће радити према унапријед сачињеном плану, који треба

Страни језик у одјељењима четвртог разреда

Наставним планом и програмом предвиђено је да основне школе, које имају обезбјеђен стручни кадар, могу увести изучавање страног језика и у одјељењима четвртих разреда. Тако ће у овој школској години ученици четвртог разреда Основне школе „Стјепан М. Љубиша“ у Будви, поред осталих предмета, изучавати и енглески језик. Иако је ово изучавање страног језика факултативног карактера, сматра се да ће користити ученицима у савладавању ове наставне материје у старијим разредима.

М. Г.

способности за одговарајући садржај рада одређене секције, а водиће се рачуна и о успјеху и владању сва-

да израде њихови руководиоци. Рад секција ће се одвијати ван наставног времена. Марко Тановић

Завјештање проналазача

ЧЕСТО СЛУШАМО о добитницима Нобелове, највеће награде за изузетна остварења на многобројним пољима људског стваралаштва, а не знамо готово ништа о човјеку који је основао ову у читавом свијету познату фондацију.

Алфред Нобел потиче из сеоске породице. Проналазачки дар наслиједио је од оца, који је, захваљујући природној обдарености, постао аутор низа изума. У то вријеме један италијански научник (Собреро) пронашао је нитроглицерин за чију је примјену био заинтересован Алфредов отац, па је у близини Стокхолма подигао фабрику за производњу ове густе зептиљаве течности, која и при најмањем удару експлодира. Не дуго након тога дошло је до несреће: усљед експлозије нитроглицерина порушене су зграде, униште на постројења и поред више радника погинуо је и Алфредов брат.

Настављајући очев посао, Алфред је нитроглицерин стављао у лимене кутије, стављао их у дрвене сандуке, а простор између њих попуњавао сруготином, а касније инфузоријском земљом, насталом од остатака малих морских животиња. Течност која је цурила из лимених кутија натапала је ову земљу, која је могла да упије три пута већу количину нитроглицерина од своје тежине. Нобел је уочио да та натапљена маса има нешто друшчије особине од нитроглицерина — није више осјетљива на потресе, могла је, чак, да гори у отвореној просторији а да не експлодира. До ек-

сплозије би долазило тек када је напојена земља спојена са запаљивим фитиљем. То је, у ствари, био нови проналазак коме је велики научник дао име динамит, а открио га је 1867. године.

Врло тражен, динамит се користио у почетку за изградњу путева, при отварању рудника и у каменоломима, што је Нобелу, као изванредном организатору, омогућило да подигне низ разних фабрика. Иако врло богат, он је презирао новац и славу, био противник наслеђивања имања, сматрајући, како је изјавио пред смрт, да су велика наслеђа права несрећа, која много доприноси да су људи још неспособнији. Сматрајући да је погрешно дјецу оставити много више него што је потребно за њихово васпитање, он је све своје богатство оставио у та козовани Нобелов фонд из којег се сваке године 10. децембра, на дан његове смрти, додјељује пет једнаких награда: за физику, хемију, медицину, књижевност и мир. Прве двије додјељује Шведска академија наука, за медицину Каролински институт у Стокхолму, за књижевност Академија умјетности у Стокхолму, а награду за мир — како је наведено у Нобеловом тестаменту, лицу које највише или најбоље доприне се братству међу народима или смањењу стајаће војске и ширењу мирољубивих односа — специјални одбор од пет лица која бира норвешки парламент.

ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ

Колики је милион

Често чујемо, а каткад и сами употребимо, ријеч „милион“ као одређену величину или као обилежје нечега огромног. Погледајмо за тренутак колики је милион: колико бисмо далеко отишли начинивши толико корака, односно колико нам времена треба да набројимо милион квадратних метара.

Пошто је дужина корака три четвртине метра, онда милион корака чини 750.000 метара или 750 километара — приближно као од Будве до Суботице.

Познато је да један квадратни метар милиметарске хартије садржи милион квадратних милиметара. Један малишан није хтио у то да повјерује, већ је устао и почео да броји, биљежећи тачком сваки квадратик. Радио је, не дижући главу, читао дан и ноћ и за то вријеме избројао тек 86.400 квадратних метара. А да читав квадратни метар милиметарске хартије „покрина“ тачкицама требало би му тачно милион секунди или готово дванаест дана даноноћног рада.

Пун вагон лакши од празног

Постоје специјални теретни вагони у облику огромних цилиндера, намијењени за превоз гасова. Тешки су обично по десет тона, а запремина им износи око 50 кубних метара.

Претпоставимо да у таквом вагону превозимо водоник чији кубни метар тежи непуних сто грама.

У Будви ускоро рукометни клуб

По свему судећи, Будва ће ускоро добити рукометни клуб. Група ентузијаста већ је разговарала с одговорним у Самоуправној интересној заједници за физичку културу и општинској СОФК, који су се сагласили да се приступи оснивању клуба. Ових дана ће се формирати иницијативни одбор који ће припремити нормативна акта и бринути о свему осталом до конституисања управе клуба.

— У Будви живи приличан број талентованих рукометаша којима треба омогућити да се организују и такмиче — каже Крсто Љубановић. — За рукомет су потребна незнатна средства, а омогућава се широком кругу младих људи да се баве овим спортом. За прво вријеме ће се користити терен за кошарку на Словенској плажи, а у Будви ће се, вјероватно, градити терен за мале спортове, гдје ће рукометаша наћи свој кутак.

Сазнали смо да за рукомет постоји интересовање и у основној школи „Стефан Митров Љубиша“ у Будви, Туристичкој школи и Гимназији, као и међу осталим омладином у нашој општини.

Према пропозицијама, клуб би могао одмах да постане члан Црногорске лиге и да се такмичи у њој.

Г.

„Милочер“ спреман

ЈЕДИНИ ПРЕДСТАВНИК наше општине у Лиги фудбалског подручја Котор, екипа „Милочера“, спремије него икада улази у ново првенство. Тим је појачан неколицином провјерених играча, припреме се одвијају према плану, ангажован је и нови тренер.

— Од екипе „Могрена“ преузели смо Стефана, Фабриса и Борету, а из екипе „Петровца“ Медиговића — каже предсједник клуба Војо Головић. — Са тим појачањем конкурисаћемо за прво мјесто у которском подсавезу.

Играчи „Милочера“ марљивије тренирају него икада од када клуб постоји, а тренинзима руководи Миомир Перовић, досадашњи голман „Пришћине“, који је постао чувар мреже „Могрена“.

— Првенство почиње 19. септембра и до тада ћемо уиграти екипу и физички припремити играче за првенствене окршаје. Преласком „Игала“ у Црногорску лигу, наше шансе за највиши пласман су велике и ми ћемо их искористити — поручује навијачима Војо Головић.

Његово мишљење дијели и нови тренер Перовић који додаје:

— Прво мјесто неће бити императив. „Милочер“ је састављен од младих играча и биће потребно доста времена док се екипа „окали“ кроз борбе за бодове. Сигурно је једно — нећемо се као прошле године пласирати на последњем мјесту.

Г.

ЦРНОГОРСКА ФУДБАЛСКА ЛИГА

Добар старт „Могрена“ и „Петровца“

ЈЕСЕЊИ ДИО ПРВЕНСТВА у Црногорској лиги почео је 22. августа. Играчи „Могрена“ су у првом колу били гости екипе „Спужа“, али је та утакмица, нажалост, прекинута у 40. минути игре при резултату 1:0 за „Могрен“. Разлог за прекид био је кошцање неких играча из оба тима и то што је публика улетјела у терен. По свему судећи, утакмица (док ово пишемо још није регистрована) ће бити регистрована у корист наше екипе.

„Могрен“ је био домаћин бившем друголигашу, екипа ОФК Титограда. Била је то утакмица на друголигашком нивоу, и гледаоци су били веома задовољни игром. Исти на, није било голова, али је приказани фудбал био изванредан. Будвани су били ближи побједи и да су Рајковић, Поповић и Елезовић искористили повољне прилике, бодови би остали у Будви.

Беришић, Елезовић и Радовић, новајлије у тиму „Могрена“, играли су веома добро, а најбољи и у Спужу и у Будви био је Горан Калечић. Он је постигао једини

погодак против „Спужа“, а у Будви је изванредно играо у одбрани и био иницијатор готово свих напада „Могрена“. Овај даровити фудбалер на путу је да ове године буде један од најбољих фудбалера у Црногорској лиги.

Играчи „Петровца“ остварили су половичан успјех. На старту су били добри пред својим навијачима и забиљежили су тијесну, али веома заслужену побједу — 2:1. Стријелци су били Пејовић и Поповић, а најбољи играч те утакмице био је новајлија у екипи „Петровца“ Славо Арчон. „Петровац“ је могао да „Искри“ нанесе већи пораз, али су бројне шансе остале неискоришћене.

У другом колу Петровчани су поклекли пред новајлијом у лиги, екипом „Дебића“ на терену у Тузима. Изгубили су убједљиво са 3:0, а за пораз је крив цио тим, који је играо незаинтересовано.

С. Грегорић

ЗДРАВСТВЕНО ПРОСВЈЕЂИВАЊЕ

Низак крвни притисак

КАДА СИСТОЛНИ — горњи притисак падне испод 100, а дијастолни — доњи испод 60 mm Hg, онда се може говорити о ниском крвном притиску или хипотензији. Насупрот особама које пате због високог крвног притиска (хипертензије), неко може да има годинама и деценијама низак крвни притисак, а да му то не ствара никакве тегобе. У том случају ријеч је о хипотензији без спољно видљивог узрока, тзв. „есенцијалној хипотензији“. Ради се управо о потпуно здравим особама које су способне за све тјелесне и душевне напоре. Уколико се и појаве какве тегобе код лица с ниским крвним притиском, љекари сматрају да су оне последица њихове преосјетљивости и прије неких животних околности него што су одраз болесног стања. Такве хипотензије обично су урођене и у вези су с конституцијом ових особа, те не треба предузимати никакво лијечење, пошто такви болесници обично доживе дубоку старост. Међутим, у случајевима гдје су јаче истакнути знаци лабилног живачаног система, хипотоници осјећају извјесне сметње. Они су најчешће бледији, лако се замарају при душевном и тјелесном раду, често добијају вртоглавице и лако колабирају. Нарочито не подносе затворене и загушљиве просторије, имају честе главобоље, lupање срца, хладне руке и ноге, склони су знојењу, често су нерасположени и потиштени. Лијечење оваквих болесника је дијететско-физикално и медикаментозно. Треба обратити пажњу на исхрану, односно да храна садржи што више угљених хидрата и витамина, а различитим масажама и туширањем у хладној и топлој води ојачати организам и што више боравити и кретати се на свјежем ваздуху. Од љекова долазе у обзир: симпатол, ефортал, лептамин корамин, и разни витамински препарати.

Постоје и такозване „симптоматске хипотензије“ које се јављају као пропратне манифестације неких болести. Општа артериосклероза, хроничне болести плућа, поремећаји функције жлезда са унутрашњим лучењем, као и неке хроничне болести срца могу довести до хроничне пропратне хипотензије. И у случајевима акутних обољевања (инфракта срца, емболије плућа, разне инфективне болести и тровања) долази до акутног пада крвног притиска, односно акутне пропратне хипотензије. У ствари, низак крвни притисак код симптоматске хипотензије представља симптом болести и може се рећи да од успјеха лијечења основног обољења зависи и враћање ниског крвног притиска на нормалу.

Др Војислав ФРАНИЋЕВИЋ

Примјеран рад извиђача

На страницама „Приморских новина“ у неколико наврата писано је о активностима извиђача наше општине. Тако су у броју од 10. јула 1976. године објављена два кратка написана Станка Паповића, који је том приликом пропустио да каже да су на традиционалном маршу од Тудоровића до Белведера учествовали и извиђачи Одред „Вукица Митровића — Шуња“ из Петровца.

Поред активности о којима је већ било ријечи, извиђачи Будве и Петровца организовали су у току овог љета неколико веома значајних акција. Тако је у периоду од 1. до 10. јула наша јединица од 29 извиђача и планински учествовала на „Сусрету извиђача Србије — Дечани 76“ и том приликом представљала извиђаче Црне Горе. Они су били добродошли и веома драги гости хиљаду извиђача Србије, колико их је било на овој манифестацији. На пропланцима пи томе кестенове шуме, у близини средњовековног манастира, наша јединица провела је незаборавних десет дана у извиђачким активностима, дограђујући непрекидно свој логор, увршћујући га тако међу најбоље, за што је похваљено од Савеза извиђача Србије.

Одмах по завршетку акције у Дечанима девет извиђача из Будве отишло је у школу за воднике — „Табора на планини“ у Ајдановцу у подножју планине Јастребац, а у организацији братског одреда „Вожда Карађорђе“ из Ниша. Наши извиђачи били су 15 дана гости овог Одред и успјешно завршили школу.

Група извиђача одреда „Нико Анђић“ на Јастрепцу

Скоро истовремено са овом школом радила је 20 дана, у Прчњу Извиђачка школа за четовеће у организацији Савеза извиђача Црне Горе. У овој школи бо-

равила су по два извиђача из Будве и Петровца и били примјерни слушаоци.

Најзад, 15 извиђача из Будве и Петровца учествовало је на братском сусрету

на Зубачким ублима 31. јула и 1. августа, а у саставу групе осталих учесника из наше општине. На терену прославе подигли су логор и дјеловали као добри извиђачи.

Бранка Вукићевић